

України, Ніжинський держ. ун-т ім. М. Гоголя; за ред. С. Д. Максименка, М. В. Папучі. Ніжин: НДУ – Київ : Міланік, 2007. 186 с.

2. Католик Г. В. Дитячо-юнацька психотерапія: навчальний посібник / Г. В. Католик, А. В. Кігічак-Борщевська. Полтава: Алчевськ: ЦПК, 2013. С. 223-255.

3. Ковалев В. В. Личность и ее нарушения при соматической болезни. *Роль психического фактора в происхождении, течении и лечении соматических болезней*. Москва : Наука, 1982. С. 76-98.

4. Компанович М. С. Емоційна лабільність та шляхи її корекції у підлітків із психосоматичними серцево-судинними захворюваннями. *Проблеми сучасної психології: зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Вип. 35. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2017. С. 207-224.*

5. Лещук Н.О. Дорослішай на здоров'я: навч.-метод. посіб. / Н. О. Лещук, Ж. В. Савич, О. А. Голоцван. Київ, 2012. 214 с.

6. Максименко К. С. Личностно-ориентированная психотерапия эмоциональных расстройств при соматогенных (на материале клиники гастроэнтерологических заболеваний): монография. Киев : Издательский Дом «Слово», 2015. 352 с.

Лариса Сєрих,

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри теорії і методики змісту освіти
комунального закладу Сумський обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти

ПЕРСПЕКТИВИ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ПІДЛІТКІВ ЗА УМОВ УПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

***Анотація.** У статті розкрито перспективні напрями взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків, оскільки ефективне упровадження здоров'язбережувальних технологій передбачає перегляд і трансформацію форм і методів, технологій естетичного виховання підлітків як в закладах загальної середньої, так і позашкільної освіти.*

***Ключові слова:** перспективи взаємодії закладів освіти, заклади загальної середньої освіти, заклади позашкільної освіти, естетичне виховання, здоров'язбережувальні технології, підлітки.*

***Постановка проблеми.** Взаємодія закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків засобами здоров'язбережувальних технологій окреслює перспективні контури*

системи естетичного виховання в цьому напрямку, оскільки утверджуючись у статусі початкової ланки неформальної освіти упродовж життя, з надр позашкільної освіти виходить здібна, талановита творча молодь, що сприяє подальшій самореалізації, задоволенню потреб особистості в соціокультурному, інтелектуальному, духовно-творчому розвитку.

Тому метою наукової публікації є пошук шляхів розв'язання цієї актуальної проблеми, що вимагає переосмислення цілей, змісту, концептуальних підходів та технологій освітньої діяльності сучасного закладу освіти. Означена мета стає досяжною за умови пріоритету осмисленого, умотивованого естетико-виховного середовища взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти засобами здоров'язбережувальних технологій в естетичному вихованні підлітків.

Актуальність останніх публікацій. Методологічну основу дослідження становлять аксіологічний, компетентнісний, особистісно орієнтований та суб'єктно-діяльнісний підходи (І. Бех, С. Гончаренко, С. Кульневич, О. Листопад, В. Лозова, О. Пехота, І. Прокопенко, Г. Троцько та ін.), що дозволяє розкрити тему з ціннісної позиції особистості підлітка, його компетентнісного та особистісного розвитку; спрямованість навчання та виховання на формування творчої особистості, її індивідуальні прояви (В. Загвязинський, О. Кульчицька, В. Рибалка, В. Шубинський, П. Щедровицький та ін.); принципи та зміст естетичного виховання (Т. Аболіна, Г. Бояджиєв, Ю. Борєв, А. Комарова, Л. Масол, Н. Миропольська, В. Орлов, О. Рудницька, Г. Шевченко, А. Щербо, П. Якобсон та ін.); принципи культуровідповідності, передачі культурних, моральних, етичних та естетичних цінностей, духовного становлення особистості (Г. Сковорода, Т. Шевченко, І. Франко, М. Лисенко та ін.), суб'єкт-суб'єктної взаємодії у освітньому процесі закладів загальної середньої та позашкільної освіти; зміст та напрями виховання особистості, посилення діяльнісного складника освітнього процесу закладів позашкільної освіти (О. Биковська, В. Вербицький, С. Генкал, Л. Ковбасенко, О. Литовченко, В. Мачуський, Р. Науменко, Г. Пустовіт, Т. Сушенко, Л. Тихенко, В. Шахрай та ін.); технологізації виховної взаємодії, різноманітні форми культурно-дозвіллевої, природоохоронної діяльності, здоров'язбережувальної, принципи культурного діалогу (Ю. Алієва, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова та ін.); міждисциплінарний та міжсередовищний підходи до визначення естетичної вихованості підлітків засобами здоров'язбережувальних технологій.

За багатьма науковими дослідженнями встановлено:

- що теоретичні засади еколого-естетичної освіти й виховання за більшістю ознак є спільними для багатьох країн, але рівень її організації та практичного впровадження визначається соціально-економічними умовами конкретної держави;

- еколого-естетичне виховання визначено як особистісно орієнтований процес формування еколого-естетичної вихованості здобувача освіти, який усвідомлює цілі та функції природоохоронної діяльності;

- доведено, що поняття «еколого-естетичне виховання» та «еколого-естетична вихованість» здобувача освіти є взаємопов'язаними, і дозволяють виявити наступні показники еколого-естетичної вихованості: – здатність усвідомлювати духовну та матеріальну цінність природи для усього суспільства взагалі й окремої особистості зокрема;

- рівень засвоєння ключових понять, законів, принципів, наукових фактів, що дозволяють визначити оптимальний вплив на навколишнє середовище в процесі професійної діяльності та в повсякденному житті;

- рівень набуття практичних знань, умінь та навичок оцінювати вплив господарської діяльності людини;

- уміння передбачати можливі наслідки своїх дій і упереджувати негативні впливи на навколишнє середовище в усіх видах діяльності;

- потребу в активній практичній діяльності щодо покращення стану довкілля і пропаганду сучасних ідей охорони навколишнього середовища;

- уміння аналізувати екологічну ситуацію;

- результативність практичної екологічної діяльності;

- прагнення до професійного самовдосконалення та самопізнання.

Виклад основного змісту. Безсумнівно, що недостатньо високий рівень здоров'язбережувальної освіти сьогодні відчувається все сильніше, і це шкодить людині більше, ніж брак знань в будь-якій іншій сфері. Важливого значення в зв'язку з цим набуває здоров'язбережувальна освіта як змістовний компонент в цілому.

Важливими стають запровадження і здійснення на належному рівні викладання освітніх предметів в закладі загальної середньої освіти, призначених задля здоров'язбереження, реалізація порад прогресивних людей з приводу поліпшення змісту й методів екологічного виховання молодих людей, але й різноманітних гуртків в ЗПО, які посилюють цю діяльність. Зусилля громадськості робить їх значущими для теорії та практики сучасної освітньо-виховної діяльності.

Шкода, яку людство наносить природі антропогенною діяльністю, є одночасно ударом по самій людині. Звідси актуалізується питання про рівень екологічної культури – один з найважливіших показників ступеня духовності й моральності як особистості, так суспільства в цілому. Разом з тим, педагогічна теорія й практика показали, що еколого-естетична освіта (а ми застосовуємо такий термін – еколого-естетична освіта) має три основних напрями:

- засвоєння та розвиток природничо-наукових і технічних знань про взаємодію суспільства й природи;

- розвиток екологічної свідомості, формування ціннісного ставлення до світу людей і природи;

- розвиток потреби у спілкуванні з природою, бажання і вміння зберігати та примножувати її багатства. Тому, саме взаємодія закладів загальної середньої та позашкільної освіти покликана інтегрувати, варіювати, прискорити цей процес.

Духовне, фізичне, моральне, естетичне здоров'я є головною умовою гармонійного розвитку людини. Від її ставлення до свого здоров'я багато в чому залежить його збереження і зміцнення. Навчити зберігати і зміцнювати своє здоров'я шляхом застосування здоров'язбережувальних технологій – одне з найважливіших завдань сучасних закладів освіти.

На переконання науковців (Смірнов, Н. К., 2002; Фомічева, Н. Б., 2007), здоров'язбережувальні технології – сукупність педагогічних, психологічних, медичних установок, які визначають набір та компонентність здоров'язбережувальних форм, методів, засобів, прийомів навчання, необхідних для оптимального, раціонального складання освітніх програм з формування, збереження та зміцнення індивідуального здоров'я. Їх виділяють в наступні групи:

- організаційно-педагогічні технології, які визначають структуру освітнього процесу, сприяють попередженню перевтоми, гіподинамії та інших дезадаптаційних станів;

- психолого-педагогічні, пов'язані з безпосередньою роботою педагога з дітьми;

- освітньо-виховні, які включають в себе програми по навчання турботи про власне здоров'я та формування культури здоров'я.

На нашу думку, естетичну вихованість підлітків можна покращити за допомогою розробки і впровадження освітньо-виховних програм взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти. Це можуть і є програми соціокультурного, соціогуманітарного, декоративно-ужиткового, еколого-натуралістичного та інших напрямів позашкільної освіти, які

забезпечують поєднання естетичного, здоров'язбережувального й соціального компонентів.

Якщо поняття «технологія» трактується як алгоритм, за допомогою якого отримується запланований результат, то поняття «здоров'язбережувальні технології» вважається як таке, що об'єднує в собі всі напрями діяльності закладу освіти (маємо наміри сподіватися, що заклади позашкільної освіти не лишаться осторонь) щодо формування, збереження та зміцнення здоров'я здобувачів освіти [1]. Йдеться про здоров'язбережувальні технології, які (за С. Гримблат [2] і А. Митяєвою [3]) означають сприятливі умови навчання дитини в школі (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання), оптимальну організацію освітнього процесу (відповідно до вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм), повноцінний та раціонально організований руховий режим. До того ж, упровадження здоров'язбережувальних освітніх технологій пов'язано з використанням медико-гігієнічних, фізкультурно-оздоровчих, лікувально-оздоровчих, соціально-адаптованих, екологічних валеологічних технологій та технологій забезпечення безпеки життєдіяльності. Вважаємо важливим зауважити, що все це удосконалюється, поширюється, розвивається й коригується на заняттях в закладах позашкільної освіти.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що у сучасній науці існує значний обсяг розробок, які стосуються розвитку естетичної виховності підлітків засобами формуванню здоров'я в системі здоров'язбережувальної освіти, яку ми здійснюємо в закладах загальної середньої та позашкільної освіти. Але в практиці роботи педагогічних колективів виховна робота ведеться недостатньо активно, зруйнована система профілактичних заходів. Подальші напрями дослідження зазначеної проблематики вбачаємо в пошуку інноваційних форм і методів організації навчально-методичної і виховної роботи педагогічного колективу, на створення в ньому освітньо-виховного середовища взаємодії означених закладів, яке зберігає здоров'я, формує зміст, форми, методи та засоби розвитку естетичної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алябьева З. С. Основы валеологии: в 3 кн. Киев : Олимпийская литература, 1998. 445 с.
2. Гримблат С., Зайцев В., Крамской С. Здоровьесберегающие технологии в подготовке специалистов: учеб.-метод. пособие. Харьков : Коллегиум, 2005. 184 с.
3. Митяева А. М. Здоровьесберегающие педагогические технологии: учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений. Москва : Академия, 2008. 192 с.